

Hegedűs István főhadnagy

1917-1944

Hegedűs János cipésmester és Gellai Teréz házasságából tizedik gyermekként született István, aki minden iránt érdeklődött, sokat tanult testvéreitől.

Pál, János, Imre, László voltak a fiútestvérek, Margit, Gizella, Erzsébet és Cecília a nővérek. Már kisiskolás korában különös figyelemmel és érdeklődéssel olvasta a „történelmi históriát”, és 3-4. osztályos korában már ő volt Palotai Ferenc igazgató jobb keze. Mint néha lenni szokott, a véletlenhez a szerencse is társult. Csernus Mihály apátplébános úr polgári iskolát alapított. Ennek első igazgatója Koczás Sándor tanár lett, aki Aradon született, de a trianoni csonkítás után ide került Endrődre. Ő lett hamarosan az endrődi ásatások elindítója, és ebben a munkában is István gyámolítója lett, aki kicsi kora óta nagyon érdeklődött Endrőd históriás múltja iránt is. Édesanyja papnak szánta, de a mindig jeles tanuló fiú a polgári iskola befejezése után a tanítóképzőt választotta. Jászberényben szerzett tanítói oklevelet 1938-ban, majd a Ludovika Katonai Akadémián folytatta tanulmányait. Sportos termete, érdeklődési köre és a szíve is vonzotta a katonai pályára. Szerencsétlenségére (és mindannyiunkéra) kitört a II. világháború, 1942-ben bátyja Imre 26 évesen meghalt súlyos betegség után, a Szegedi Csillagbörtön felügyelője volt.

István, miután a katonai tanulmányait kitűnő eredménnyel befejezte a Ludovikán, kikerült az orosz frontra, mint főhadnagy. Társai egymás között „fehér zoknis” főhadnagynak nevezték el, mert szeretett fehér zokniban járni.

A harcmezőn hősi magatartása fogalommal vált. Több kitüntetést szerzett. Személyes példamutatással vezette Erdélyben, és a Duna magyar szakaszát védve Madocsán épített védelmi vonalat.

1944 decemberében magához hívatta Varga Tibort, aki régóta a „jobb keze” volt: „Nézd bajtársam! Két lehetőségünk van, vagy gyáván megadjuk magunkat, vagy utolsó csepp vérünkig védjük a hazát. Te családos ember vagy, feleséggel és két kicsi gyerekkel, ne várjanak ők hiába! Itt van egy civil öltöny, a szabadulás reményében ebben tűnj el! Az utca 5. házába menj be! Jó barátom lakik ott, öltözz át, és menekülj, hátha sikerül menekülésed. A front tovább vonulása után indulj haza! Endrődre is térj be, ha teheted. Vigyél hírt rólam! Szerencsés hazaérkezést kívánva megölelte Varga örvezetőt. Búcsú és utolsó ölelés volt ez.

Még aznap éjszaka elszabadult a pokol. Másnap holtan találták a „fehér zoknis” főhadnagyt is katonái között.

A közelben élő gazda és családja temette el katona ruhában. A sír aljára vastagon száraz csutkaszárat tettek. Ráfektettek egy vízhatlan ponyvadarabot, majd ismét csutkaszár fedte a hősi halált halt főhadnagyot, erre jött a föld, a sírhalom.

1945-ben a „lőbuszos” Tóth Imre a halott 2 testvérével hozta haza a földi maradványait, hogy szülőföldjében pihenjen és várja a feltámadást. Daszkál István tisztelendő atya temette el az endrődi Szarvas-végi temetőben. Családja síremléket állított, amelyet Halottak napján és a Hősök napján koszorú és virág díszít, és gyertya pislákol rajta. Azt beszélik, hogy a fiatalon meghalt hős egykori mátkáját is látták már ott.

A neve kőbe vésve a szülőfaluja által állított hősi halottak emlékkövén is olvasható.

„...És üzenem mindenkinek,

testvérnek, rokonnak, idegennek

gonosznak, jónak, hűségesnek és alávalónak,

annak akit a fájás űz és annak ,

kinek kezéhez vércseppek tapadnak:

vigyázzatok és imádkozzatok!

Valahol fönt, a magos ég alatt

mozdulnak már lassan a csillagok

A víz szakad, de a kő marad,

a kő marad.”

(Wass Albert: Üzenet haza c. verséből részlet)